

УДК 330.322

Л. С. ЛАРКА

ОБҐРУНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ІНВЕСТИЦІЙНУ ПРИВАБЛИВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Визначено особливості планування комплексу господарських рішень, що впливають на рівень інвестиційної привабливості підприємства. Систематизовано комплекси рішень, що забезпечують цільовий рівень інвестиційної привабливості підприємства. Наведено вимоги до оцінювання інвестиційної привабливості підприємства. Проаналізовано основні види інвестиційної привабливості. Показані цілі формування інвестиційної привабливості. Запропоновано критерії оцінювання ефективності рішень з підвищення ділової активності підприємства, підвищення прибутковості інвестиційної діяльності, підвищення конкурентоспроможності продукції підприємства, оптимізації організаційної структури, удосконалення матеріально-технічного забезпечення, використання основних фондів тощо.

Ключові слова: комплекс рішень, інвестиційна привабливість, прибутковість, конкурентоспроможність, інноваційна політика, ділова активність.

Определены особенности планирования комплекса хозяйственных решений, которые влияют на уровень инвестиционной привлекательности предприятия. Систематизированы комплексы решений, которые обеспечивают целевой уровень инвестиционной привлекательности. Приведены требования к оцениванию инвестиционной привлекательности предприятия. Проанализированы основные виды инвестиционной привлекательности. Показаны цели формирования инвестиционной привлекательности. Предложены критерии оценивания эффективности решений по повышению деловой активности предприятия, повышению прибыльности инвестиционной деятельности, конкурентоспособности продукции предприятия, оптимизации организационной структуры, усовершенствованию материально-технического снабжения, использования основных фондов и т.д.

Ключевые слова: комплекс решений, инвестиционная привлекательность, прибыльность, конкурентоспособность, инновационная политика, деловая активность.

Specific features of planning a complex of economic decisions that affect the level of investment attractiveness of the enterprise are determined. The purpose of the article is to formulate the main complexes of economic decisions influencing investment attractiveness on the basis of an analysis of the theoretical aspects of the company's investment attractiveness and to propose a methodical approach to justify their effectiveness. Complexes of solutions that provide the target level of investment attractiveness are systematized. It is determined that one of the most significant indicators that affect the investment attractiveness of an enterprise is the percentage of innovative products in its strategic business portfolio. The requirements for estimating the investment attractiveness of the enterprise are given. The main types of investment attractiveness are analyzed. The purposes of formation of investment appeal are shown. The criteria for assessing the effectiveness of decisions to improve the business activity of the enterprise, increase the profitability of investment activities, competitiveness of enterprise products, optimize the organizational structure, improve the material and technical supply, use fixed assets, etc.

Keywords: complex of solutions, investment attractiveness, profitability, competitiveness, innovation policy, business activity.

Вступ. При здійсненні господарської діяльності підприємство приймає безліч комплексів рішень. Усі вони, доповнюючи одне одного, впливають на рівень конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості підприємства. В свою чергу, одним з найвагоміших показників, які впливають на інвестиційну привабливість підприємства, є відсоток інноваційної продукції в його стратегічному бізнес-портфелі. В сучасних ринкових умовах особа, що приймає рішення, розуміє необхідність активізації інноваційної діяльності підприємства як додаткової переваги на ринку. Скорочення життєвих циклів продукції під впливом науково-технічного прогресу також впливає на інноваційну активність підприємства. Спрямованість на впровадження інновацій у виробництво є причиною пошуку інвесторів, і саме в цій ситуації на перший план виходить значення інноваційної привабливості підприємства та, як наслідок, підвищення уваги до обґрунтування господарських рішень, що впливають на її формування.

Аналіз останніх досліджень та літератури. Планування комплексу господарських рішень, що впливають на рівень інвестиційної привабливості підприємства, повинно починатися з аналізу відповідності цього комплексу стратегії розвитку підприємства.

При дослідженні відповідності конкретних

інноваційних проектів стратегії розвитку підприємства доцільно здійснювати SMART-оцінювання цілей проектів. Також слід приділяти достатню увагу питанням дослідження рівня ризикованості бізнес-середовища підприємства та обґрунтуванню ставки дисконтування для визначення цільових показників прибутковості інноваційних та інвестиційних проектів: чистого дисконтованого доходу, індексу доходності, терміну окупності інвестицій та внутрішньої норми доходності [1].

Аналіз ризикованості бізнес-середовища підприємства доцільно проводити за допомогою ризик-аудиту. Від результатів проведення ризик-аудиту господарської діяльності підприємства, їх якості, раціональності й обґрунтованості в багатьох випадках залежать реальні можливості досягнення цілей організації, її ефективна діяльність. Звідси впливає необхідність розуміння основних процедур за етапами проведення ризик-аудиту [2].

Теоретичні аспекти інвестиційної привабливості на досить високому науковому рівні досліджені в роботах таких науковців, як Кобелев В. М. [3], Семенчук Л. І., Мороз С. О. [4], Рзаєв Г. І., Вакулова В. О. [5], Ситник О. В. [6], Лазоренко Т. В., Цветкова О. В. [7], Лівощко Т. В., Моргунова К. І. [8], Усов М. А. [9].

Аналіз публікацій цих науковців дозволяє

зробити висновок про те, що оцінювання рівня інвестиційної привабливості підприємства залишається актуальною темою для досліджень. В роботах значна увага приділена питанням інвестиційної привабливості промисловості України в стратегічному аспекті, класифікації видів інвестиційної привабливості, методичним підходам щодо її оцінювання, розглядаються аспекти управління інвестиційною привабливістю підприємства на міжнародному рівні.

Управлінський аспект інвестиційної привабливості підприємства розглядається як система економічних, фінансових та інших відносин, що виникають у процесі господарчої діяльності та забезпечення стійкого розвитку підприємства і задоволення вимог потенційних інвесторів [4].

Разом з тим, актуальним залишається дослідження з тематики, які саме комплекси господарських рішень підприємства впливають на рівень його інвестиційної привабливості.

Метою статті є систематизація господарських рішень підприємства, які забезпечують цільовий рівень інвестиційної привабливості підприємства.

Постановка проблеми. Завданнями статті є формування комплексів господарських рішень, які підвищують інноваційну активність підприємства, визначення критеріїв для відбору оптимальної альтернативи рішень.

Матеріали досліджень. На рівень інвестиційної привабливості підприємства, в першу чергу, впливає його прибутковість. Основною метою підвищення інвестиційної привабливості підприємства є створення оптимальних умов для вкладення фінансових та інших ресурсів, що забезпечують зростання доходів на вкладений капітал та розширення економічної діяльності.

Оцінка інвестиційної привабливості повинна відповідати наступним вимогам:

- використовувати показники фінансового аналізу, які дають можливість адекватно уявити фінансово-господарський стан підприємства;

- використовувати інформацію щодо оцінки фінансового стану (показники активів та джерел їх формування) та результативності діяльності підприємства (показники доходів, витрат та фінансових результатів);

- містити оптимальну кількість абсолютних, відносних та якісних показників оцінки, які взаємодоповнюють зазначені групи показників [5].

Огляд спеціальної літератури з питань фінансового та інвестиційного менеджменту дав змогу виділити наступні види інвестиційної привабливості.

За рівнями оцінки інвестиційної привабливості виділяють:

- інвестиційна привабливість макро- рівня (інвестиційна привабливість держави, регіону, галузі);

- інвестиційна привабливість мікро- рівня (інвестицій на привабливість сфери діяльності об'єкта інвестування, підприємства).

За факторами формування інвестиційної привабливості:

- абсолютна (інвестиційна привабливість при якій між об'єктом інвестування та інвестором не існує будь-яких перешкод);

- відносна (інвестиційна привабливість згідно якої між об'єктом інвестування та інвестором існують певні групи перешкод).

За періодом оцінки:

- перспективна (інвестиційна привабливість підприємства можлива у майбутніх періодах за умови дотримання певних умов);

- поточна (інвестиційна привабливість на даний момент часу (період оцінки));

- потенційна (передбачає оцінку інвестиційного потенціалу підприємства з метою прогнозування інвестиційної привабливості на майбутнє).

За специфікою галузі:

- інвестиційна привабливість машинобудівних, авіаційних, транспортних підприємств;

- інвестиційна привабливість будівельних компаній, торговельних підприємств [6].

В наведеній класифікації за ознакою «період оцінки» є дискусійним моментом виділення такого виду інвестиційної привабливості, як перспективна, оскільки ті ж саме ознаки присутні у потенційній інвестиційній привабливості.

Формування інвестиційної привабливості підприємства необхідно для:

- забезпечення конкурентоспроможності продукції і підвищення її якості;

- структурної перебудови виробництва;

- створення необхідної сировинної бази для ефективного функціонування підприємств;

- вирішення соціальних проблем: інвестиції необхідні для забезпечення ефективного функціонування підприємств, їхнього стабільного стану й у зв'язку з цим вони використовуються для досягнення подальшого розширення і розвитку виробництва;

- відновлення основних виробничих фондів; підвищення технічного рівня праці і виробництва та ін.

Залучення інвестицій в українські підприємства пов'язане з інвестиційною привабливістю об'єкта інвестування. Оцінка інвестиційної привабливості потенційного об'єкта інвестування – це перший крок під час прийняття інвестиційного рішення. Ціль інвестування – залучення максимально можливого обсягу інвестицій та підвищення інвестиційної привабливості об'єкта. Формування інвестиційної політики підприємства здійснюється у сфері взаємних інтересів як самого підприємства, так і його потенційних інвесторів. Можливість залучення інвестицій залежить від розуміння та врахування інтересів партнерів, від можливості бачити об'єкт інвестування з позиції інвестора та оцінити його інвестиційну привабливість. Підприємство також зацікавлене в підвищенні рівня інвестиційної привабливості: кожен суб'єкт господарювання прагне розвивати своє виробництво, підвищувати

конкурентоспроможність продукції та підприємства в цілому [8].

Одним із пріоритетних напрямів державної інвестиційної політики України є підвищення інвестиційної привабливості підприємств, галузей та регіонів, а також проведення системних і комплексних заходів щодо стимулювання й залучення іноземного та вітчизняного капіталів. Проте, в умовах сьогодення інвестиційна привабливість регіонів, галузей та підприємств значно знизилась, причинно-наслідковим зв'язком даного процесу є вплив факторів фінансово-економічної кризи. Інвестиційна привабливість вітчизняних підприємств безпосередньо впливає на формування рівня розвитку галузі та регіону, що в свою чергу визначає темпи функціонування вітчизняного інвестиційного ринку, обсяги та джерела інвестиційних ресурсів.

Забезпечення сприятливого інвестиційного клімату в Україні залишається питанням стратегічної важливості, від реалізації якого залежить соціально-економічна динаміка, ефективність залучення в світовий поділ праці, можливість модернізації на цій основі національної економіки [9].

Узагальнюючи наведені вище матеріали щодо формування та управління інвестиційною діяльністю підприємства, можна виділити наступні комплекси господарських рішень, які забезпечують цільовий рівень інвестиційної привабливості:

- комплекс рішень з підвищення ділової активності підприємства;
- комплекс рішень з підвищення прибутковості інвестиційної діяльності підприємства;
- комплекс рішень з підвищення конкурентоспроможності продукції підприємства, в тому числі і на міжнародному рівні;
- комплекс рішень з оптимізації організаційної структури підприємства;
- комплекс рішень з удосконалення матеріально-технічного забезпечення підприємства;
- комплекс рішень з підвищення ефективності використання основних фондів підприємства;
- комплекс рішень з формування інноваційної політики підприємства.

Процес прийняття рішень передбачає ідентифікацію проблеми, вибір варіантів та оцінку ефективності рішення. Методи обґрунтування рішення, як правило, використовуються комплексно. Це зумовлюється наявністю формальних і неформальних факторів, які створюють ситуацію.

Висновки. Критеріями оцінювання ефективності комплексу господарських рішень з підвищення ділової активності підприємства можуть виступати показники оборотності дебіторської та кредиторської заборгованостей, рентабельність активів, рентабельність власного капіталу.

Ключовими критеріями ефективності комплексу господарських рішень з підвищення прибутковості інвестиційної діяльності можуть бути строк окупності інвестицій, рівень ризикованості операцій, чистий дисконтований дохід, внутрішня норма доходності.

Критерії оцінювання комплексу рішень з підвищення конкурентоспроможності продукції – це інтегральний коефіцієнт конкурентоспроможності продукції, частка ринку, яку утримує підприємство.

Ефективність оптимізації організаційної структури підприємства доцільно оцінювати за швидкістю комунікацій за вертикаллю та горизонталлю цієї структури, кількістю дублювання видів робіт у суміжних підрозділах підприємства.

Ефективність комплексу рішень з удосконалення матеріально-технічного забезпечення доцільно оцінювати за величиною витрат на утримання складського господарства підприємства.

Комплекс господарських рішень з підвищення ефективності використання основних фондів підприємства традиційно оцінюють за допомогою показників фондовіддачі, фондомісткості та фондоозброєності.

Ефективність комплексу рішень стосовно інноваційної політики підприємства відображається у показниках частки інноваційної продукції у товарному асортименті підприємства, кількості перспективних стратегічних бізнес-одиниць у стратегічному портфелі підприємства.

Таким чином, визначення основних комплексів господарських рішень, що впливають на рівень інвестиційної привабливості підприємства, та критеріїв оцінювання їх ефективності дозволяє суттєво підвищити якість обґрунтування стратегії інноваційної діяльності підприємства.

Дослідження причинно-наслідкових взаємозв'язків між цими комплексами дозволяє визначити пріоритети у плані заходів з підвищення інвестиційної діяльності підприємства за ринкових умов. Високий рівень конкурентного середовища змушує кожну особу, що приймає певне господарське рішення, звертати увагу на якість і ефективність прийняття останнього. При цьому особливе місце у системі показників, які дають можливість визначити доцільність прийнятого господарського рішення, посідає його якість.

При реалізації комплексів господарських рішень необхідно виконати певні умови, які забезпечують його якість:

- застосувати наукові підходи: використання методів функціонально-вартісного аналізу, прогнозування, моделювання й економічного обґрунтування кожного рішення;
- досліджувати вплив економічних законів на ефективність реалізації рішення;
- забезпечити особу, що приймає рішення, якісною інформацією;
- здійснювати структурування проблеми; забезпечувати багатоваріантність рішень;
- перевіряти правову обґрунтованість рішення;
- забезпечити функціонування системи відповідальності та мотивації;
- розробити механізм реалізації рішення.

Список літератури

1. Ларка Л. С. Обґрунтування інноваційних та інвестиційних проєктів підприємства за умов ризику / Л. С. Ларка // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки). – Харків: НТУ «ХПІ». – 2017. – № 24 (1246) – С. 75 – 78.
2. Ларка Л. С. Організація ризик-аудиту господарської діяльності підприємства / Л. С. Ларка, О. В. Шкрюгал // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Збірник наукових праць. Тематичний випуск: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків: НТУ «ХПІ». – 2015. – № 59 (1168) – С. 39 – 42.
3. Кобелев В. М. Інвестиційна привабливість промисловості України в стратегічному аспекті / В. М. Кобелев, Ю. В. Захарченко // Вісник економіки транспорту і промисловості української державної академії залізничного транспорту. – Харків: УкрДАЗТ. – 2012. – № 40. – С. 269 – 273.
4. Семенчук Л. І. Інвестиційна привабливість підприємства та методи її оцінювання / Л. І. Семенчук, С. О. Мороз // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – № 11, С. 898 – 901.
5. Рзаєв Г. І. Методичні підходи оцінки інвестиційної привабливості підприємства / Рзаєв Г. І., Вакулова В. О. // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2016. – № 1. – С. 141 – 149.
6. Ситник О. В. Економічна сутність інвестиційної привабливості підприємства та її характеристики / О. В. Ситник // Інвестиції: практика та досвід – 2015. – № 23 – С. 127 – 130.
7. Лазоренко Т. В. Управління інвестиційною привабливістю підприємства / Т. В. Лазоренко, О. В. Цеткова // Молодий вчений. – № 12 (15). – 2014. – С. 184 – 187.
8. Лівшико Т. В. Інвестиційна привабливість підприємств / Т. В. Лівшико, К. І. Моргунова. – 2013. – С. 101 – 107. – Режим доступу: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_4_101.pdf. Дата звертання : 12 листопада 2017.
9. Усов М. А. Міжнародне співробітництво в рамках інвестиційно-інноваційної діяльності // Менеджмент, маркетинг та інтелектуальний капітал в глобальному економічному просторі. [Коллективна монографія/ під наук. ред. П. Г. Перерви, О. І. Савченко, В. Л. Товажнянського]. – Харків : Цифрова друкарня №1. – 2013. – 700 с.

References (transliterated)

1. Larka L. S. Obgruntuvannja innivacijnih ta investicijnih proektiv pidpriemstva za umov riziku [The substantiation of innovative and investment projects of the enterprise under the conditions of risk].

1. Larka L. S. Obgruntuvannja innivacijnih ta investicijnih proektiv pidpriemstva za umov riziku [The substantiation of innovative and investment projects of the enterprise under the conditions of risk]. Kharkov, NTU "KhPI" Publ., 2017, no. 24 (1246), pp. 75 – 78.
2. Larka L. S., Shkregal O. V. Organizacija rizik-auditu gosподarskoi dijalnosti pidpriemstva [The organization of risk-audit of economic activity of the enterprise]. *Visnyk NTU "KhPI"* [Bulletin of the National Technical University "KhPI"]. Kharkov, NTU "KhPI" Publ., 2015, no. 59 (1168), pp. 39–42.
3. Koblejev V. N., Zaharchenko J. V. Investicijna privablivost promislivosti Ukraini v strategichnomu aspekti [The investment attractiveness of Ukraine in strategic aspect]. *Visnik ekonomiki transportu i promislivosti ukrainskoi dergavnoi akademii zaliznitschnogo transportu* [Bulletin of Transport and Industry Economics of the Ukrainian State Academy of Railway Transport]. Kharkov, UkrSART Publ., 2012, no. 40, pp. 269 – 273.
4. Semenchuk L. I. Investicijna privablivost pidriemstva ta metodi ii ocinuvannja [The investment attractiveness of the enterprise and methods of its estimation]. *Globalni ta nacionalni problemi ekonomiki* [Global and national problems of the economy] Publ., 2016, no. 11, pp. 898 – 901.
5. Rzaev G. I., Vakulova V. O. Metodichni pidhodi ocinki investicijnoi privablivosti pidpriemstva [Methodical approaches to assess the investment attractiveness of an enterprise]. *Visnik Khmelnickogo nacionalnogo universitetu. Ekonomichni nauki* [Bulletin of the National Khmelnytsky University. Economic sciences]. Khmelnytsky, KhNTU Publ., 2016, no. 1, pp. 141–149.
6. Sitnik O. V. Ekonomichna sutnist investicijnoi privablivosti pidriemstva ta ii kharakteristiki [The economic essence of the investment attractiveness of the enterprise and its characteristics]. *Investicii: praktyka i dosvid* [Investments: practice and experience]. Publ., 2015, no. 23, pp. 127 – 130.
7. Lazorenko T. V., Cvetkova O. V. Upravlihhja investicijnou privablivisru pidpriemstva [Management of the company's investment attractiveness]. *Molodij vchenij* [The young scientist]. Publ., 2014, no. 12 (15), pp. 184 – 187.
8. Livshko T. V., Morgunova K. I. Investicijna privablivost pidriemstv [The economic attractiveness of enterprises]. Publ., 2013, pp. 101 – 107. Available at: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_4_101.pdf. (accessed 12.11.2017).
9. Usov M. A. Mignarodne spivrobotnictvo v ramkah investicijno-innovacijnoi dijalnosti [The international cooperation in the framework of investment and innovation activities]. *Menedgment, marketing ta intelektualnij kapital v globalnomu ekonomichnomu prostori. Kolektivna monografija* [Management, marketing and intellectual capital in the global economic space. Collective monograph]. Kharkov, Publ., 2013, 700 p.

Надійшла (received) 17.10.2017

Бібліографічні описи / Библиографические описания / Bibliographic descriptions

Обґрунтування господарських рішень, що впливають на інвестиційну привабливість підприємства / Л. С. Ларка // Вісник НТУ «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки). – Х.: НТУ „ХПІ”. - 2017. - № 46(1267).- С. 100-103 . Бібліогр. 9 назв. – ISSN 2519-4461.

Обоснование хозяйственных решений, влияющих на инвестиционную привлекательность предприятия / Л. С. Ларка // Вестник НТУ «Харьковский политехнический институт» (экономические науки). – Х.: НТУ „ХПІ”. - 2017. - № 46(1267).- С. 100-103 . Библиогр.: 9 названий. – ISSN 2519-4461.

Substantiation of economic decisions affecting the investment attractiveness of an enterprise / L. S. Larka // Bulletin of NTU "Kharkiv Polytechnic Institute" (economic sciences). – Kharkiv.: NTU "KhPI". - 2017. - № 46(1267).- P. 100-103 . Bibliogr.: 9 names. – ISSN 2519-4461.

Відомості про автора / Сведения об авторе / About the Author

Ларка Людмила Сергіївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки і маркетингу НТУ «ХПІ», м. Харків; тел.: (098) 486-30-51; e-mail: assorti@ua.fm.

Ларка Людмила Сергеевна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки і маркетингу НТУ «ХПІ», г. Харьков; тел.: (098) 486-30-51; e-mail: assorti@ua.fm.

Larka Ludmila Sergiivna – Candidate of Economic Sciences, the senior lecturer of economy and marketing chair, Kharkiv; tel.: (098) 486-30-51; e-mail: assorti@ua.fm.